

Ympäristörikollisuus Suomessa

Katsaus Suomen ympäristörikollisuuteen 2000-luvulla
Katariina Lehtilahti

3/2022

TIIVISTELMÄ

Katariina Lehtilahti: Ympäristörikollisuus Suomessa

Opinnäytetyön muoto: tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Heli Jalander & Sanna Virtanen

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan 2000-luvun ympäristörikollisuutta Suomessa. Ympäristörikollisuus on eri tutkimusten ja katsausten mukaan kasvava rikollisuuden muoto ja se vaikuttaa meidän kaikkien ympärillä jollain tapaa.

Opinnäytetyö on kvalitatiivisella tutkimuksella toteutettu käyttäen tutkimusmenetelmänä systemaattista kirjallisuuskatsausta. Opinnäytetyö pyrkii vastaamaan tiivistetyksi siihen, minkälaista ympäristörikollisuus on ollut Suomessa 2000-luvulla, mitä viranomaisia työskentelee ympäristöasioiden parissa sekä miten ympäristörikoksia pystytään valvomaan ja torjumaan.

Opinnäytetyön kysymyksiin vastatessani olen käyttänyt aineistona eri viranomaisten ja tutkijoiden raportteja, katsauksia ja tutkimuksia ympäristörikollisuudesta.

Sivumäärä: 31 sivua

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Maaliskuu 2022

Avainsanat: ympäristörikollisuus, ympäristörikokset, ympäristö, kirjallisuuskatsaus

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
1.1 Aiheen valinta	3
1.2 Tutkimuskysymykset	4
2 TUTKIMUSMENETELMÄ	4
2.1 Kvalitatiivinen tutkimus	4
2.2 Kirjallisuuskatsaus	5
2.3 Aineiston valinta ja haasteet.....	6
3 YMPÄRISTÖRIKOLLISUUS	6
3.1 Ympäristörikollisuuden määritelmä.....	6
3.2 Ympäristörikollisuuden uhat	8
3.3 Ympäristörikoksilla saatu hyöty	9
4 LAINSÄÄDÄNTÖ	10
4.1 Ympäristörikkokset	10
4.2 Ympäristön turmeleminen	10
4.3 Ympäristörikkomus.....	11
4.4 Tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen	12
4.5 Luonnonsuojelurikos	12
4.6 Ympäristörikosten rangaistusasteikko	13
4.7 Ympäristönsuojelulaki	13
5 YMPÄRISTÖVIRANOMAISET	14
5.1 Viranomaiset.....	14
5.1.1 Ympäristöministeriö	14
5.1.2 Poliisi esitutkintaviranomaisena	15
5.1.3 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset.....	15
5.1.4 Kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset.....	15
5.1.5 Tulli.....	16
5.1.6 Rajavartiolaitos	16
5.1.7 Suomen ympäristökeskus SYKE	16
5.1.8 Ympäristörikosten seurantaryhmä	17

6 YMPÄRISTÖRIKOSTEN VALVONTA JA TORJUNTA	17
6.1 Ympäristövalvonnan toteutus	17
6.2 Ympäristöviranomaisten yhteistyö.....	18
6.3 Ympäristörikorjunnan strategia vuosille 2021–2026.....	18
7 YMPÄRISTÖRIKOKSISTA ILMOITTAMINEN POLIISILLE	20
7.1 Vuosina 2000–2006 kirjatut ympäristörikokset	20
7.2 Vuosina 2007–2020 kirjatut ympäristörikokset	20
7.3 Ympäristörikorosten ilmiannon haasteet.....	21
7.4 Mistä sitten poliisi saa tiedon epäillyistä ympäristörikoksista?	22
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	23
8.1 Ympäristöririkollisuus 2000-luvulla	23
9 POHDINTA.....	24
9.1 Ajatuksia ympäristöririkollisuudesta.....	24
9.2 Opinnäytetyön prosessi ja onnistuminen	25
9.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	26
9.4 Jatkotutkimukset ympäristöstä	27
LÄHTEET	28

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen valinta

”Ympäristörikollisuus nostaa päätään - - Rikoslain ympäristörikosten, luonnonvararikosten sekä terveyttä ja turvallisuutta vaarantavien rikosten määrä nousi ennätyksellisen korkeaksi” kertoo poliisin uutinen heinäkuulta 2021. (Poliisi, 2021.)

Opinnäytetyöni aiheena on ympäristörikollisuus Suomessa 2000-luvulla. Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää yleisesti ja tiivistetysti, minkälaista ympäristörikollisuus on Suomessa sekä mitä viranomaisia työskentelee ympäristöasioiden parissa ja millä keinoin ympäristörikoksia valvotaan ja torjutaan.

Henkilökohtaisesti minua on kiinnostanut ympäristöön liittyvät asiat ja ongelmat jo pitkään. Opintojeni aikana en juurikaan päässyt perehtymään aiheeseen, joten ajattelinkin opinnäytetyön olevan hyvä väylä tutustua ympäristörikollisuuteen, siihen liittyvään lainsäädäntöön ja viranomaisiin paremmin.

Ympäristörikollisuus on siinä mielessä myös tärkeä aihe nostaa esille, sillä ympäristö vaikuttaa meihin kaikkiin koko maapallolla ja se on asia, josta meidän kaikkien täytyy yhdessä pitää huolta. Ympäristöön liittyvät asiat ja ympärillämme jo parhaillaan käynnissä oleva ilmastonmuutos ovat osaltaan myös hyvinkin poliittisia keskustelunaiheita. Ilmastonmuutosta pyritään hillitsemään myös eri lain pykälin ja määräyksin, jotka mahdollisesti rajoittavat yrityksen ja ihmisten toimintaa, joka taas luonnollisesti voi herättää ihmisissä närää johtaen erilaisiin ympäristörikkomuksiin ja -rikoksiin.

Ympäristörikoksia tai muita ympäristöön liittyviä asioita ei ole käsitelty Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetöissä juurikaan eikä aiheesta ole tehty ainakaan kirjallisuuskatsausta. Aineistoa etsiessäni löysin kuitenkin muiden ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opinnäytetöitä sekä pro gradu -tutkielmia ympäristörikollisuuteen liittyen, joten tämä tuki päätöstäni tehdä Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö ympäristörikollisuuteen liittyen.

1.2 Tutkimuskysymykset

Rikoslain 48 luvussa on ympäristörikokset ja rikoslain 48 a luvusta löytyvät luonnonvararikokset (metsästysrikokset, kalastusrikokset, metsärikokset ym.), mutta olen tarkoituksella rajannut ne pois tästä opinnäytetyöstä välttääkseni työn muuttumista liian raskaaksi. Ympäristörikollisuutta koskeva lainsäädäntö on myös pykäliltään moniosainen ja pitkä, joten olen valikoinut tässä opinnäytetyössä käyttämiini esimerkkeihin aina vain muutamia rikosnimikkeitä. Lisäksi ainakin metsästysrikosten esitutkintaa on käsitelty Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyössä, joten en kokenut mieleiseksi toistaa asiaa, vaan halusin saada kuvan nimenomaan ympäristörikoksista.

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykseksi valikoitui kysymys, johon voi mielestäni vastata halutesaan joko hyvin laajasti tai hieman suppeammalla näkökulmalla. Koin itselleni helpommaksi tarkastella aihetta suppeammasta näkökulmasta. Tutkimuskysymykseni on: ”minkälaista ympäristörikollisuus on ollut Suomessa 2000-luvulla?” Tutkimuskysymyksiksi valitsin ”mitkä viranomaiset tekevät töitä ympäristörikosten parissa?” ja ”minkälaista ympäristörikosten torjunta on?”

2 TUTKIMUSMENETELMÄ

2.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Opinnäytetyön tavoitteena on vastata tutkittavissa olevaan ongelmaan ja näin ollen tutkittavasta ongelmasta tulee ymmärrettävä ja niin merkityksellinen, että sitä kannattaa tutkia. Opinnäytetyön onnistuminen vaatii tekijältään kriittistä asennetta tutkittavaa aineistoa kohtaan ja aineiston ymmärtämistä, jotta voidaan nähdä niiden tutkittavien asioiden läpi, joita on pidetty selvinä, mutta myös pystytään jättämään huomioimatta asioita, jotka veisivät liikaa aikaa tutkittavaksi valitulta ongelmalta. (Vilka, 2021, 27–34.)

Toteutan tämän opinnäytetyön kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Laadullinen tutkimus voidaan aloittaa täysin ilman ennakoajatuksia tulevasta tutkimuksesta tai tutkimuksen tuloksista. (Eskola & Suoranta, 1998, 15.) Laadullisessa tutkimuksessa aletaan hiljalleen ymmärtämään pienistä tiedonpalasista rakentuvaa selkeää ja nimettävää kokonaisuutta. (Gadamer 2004, 30, viitattu teoksessa Vilka, 2021, 13.)

Laadullisen tutkimuksen voi toteuttaa erilaisin haastattelun keinoin, taikka jo valmiiksi löytyvästä materiaalista, joita ovat esimerkiksi erilaiset asiakirjat, tutkimusaineistot, lehdet ja verkkojulkaisut. (Vilka 2021, 41–42.) Laadullisen tutkimuksen aineistoa voi olla myös elokuvat, henkilökohtaiset päiväkirjat ja kirjeet sekä äänimateriaali. (Eskola & Suoranta, 1998, 13.) Laadullisella tutkimuksella kerättyä aineistoa voi myös analysoida moniulotteisesti, eikä sitä tarvitse rajata käsittelemään vain muutamaa

eri näkökulmaa. Monesta eri näkökulmasta laajan aineiston tarkastelu ei kuitenkaan onnistu, jos tutkimukselle on asetettu tiukka teoreettinen viitekehys, eli valittu vain tietty näkökulma aineiston tarkasteluun. (Alasuutari 2011, 60–64.)

2.2 Kirjallisuuskatsaus

Tämä opinnäytetyö on tutkimuksellinen ja tutkimusmenetelmänä käytetään systemaattista kirjallisuuskatsausta. Kirjallisuuskatsaus on tutkimusta, jossa tutkitaan jo olemassa olevia tutkimuksia sekä mahdollisuuksien mukaan kehitetään niitä ja tuotetaan uutta tietoa. (Salminen, 2011, 3.) Kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan selvittää, että mitä tietoa on jo aiemmin tutkittu ja kirjoitettu, milloin ja missä. (Vilkkä 2021, 43.)

Kirjallisuuskatsaus itsessään jakautuu vielä kolmeen erilaiseen tyyppiin, joita ovat näistä eniten käytetty kuvaileva kirjallisuuskatsaus, systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja meta-analyysi. Näiden kolmen perustyyppin lisäksi on vielä integroiva kirjallisuuskatsaus. (Salminen, 2011, 6–11.) Narratiivinen kirjallisuuskatsaus on eroteltuna integroivasta ja systemaattisesta kirjallisuuskatsauksesta näistä kolmesta eri kirjallisuuskatsauksen muodoista kevyin ja sen keinoin kasataan tietoa historiasta ja kehityksestä yhdeksi yhtenäiseksi ja selkeäksi janaksi. Tähän opinnäytetyöhön voisi sopia hyvin myös narratiivinen menetelmä, sillä tarkoituksena on tuottaa käsiteltävästä aiheesta helposti luettava yleiskatsaus ympäristöratkaisuudesta, mutta ei niinkään analysoida laaja-alaisesti ja hyvin syvällisesti jo aikaisempia tutkimuksia aiheesta, mutta koska tarkoitus on esittää tiivistettynä omaan tutkimukseeni olennaisimpia asioita, valitsin systemaattisen kirjallisuuskatsauksen. (Salminen, 2011, 6–11.)

Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa kerätty tutkimusaineisto voi olla runsas, mutta se on tarkoitus valikoida aineisto integroivaa ja narratiivista menetelmää tarkemmin ja esittää tiiviissä paketissa olennaisimmat asiat ja aiempien tutkimusten puutteet huomioiden. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan löytää aikaisemmista tutkimuksista kokonaan uusia asioita ja näkökulmia, joita pitäisi tutkia lisää tai paremmin. (Salminen, 2011, 9.) Systemaattinen kirjallisuuskatsauksessa olennaisin ero narratiiviseen sekä integroivaan kirjallisuuskatsaukseen on sen tiukat kriteerit aineiston seulonnalle, että aineisto on yhdenmukaista. (Metsämuuronen, 2005, 579, viitattu teoksessa Salminen, 2011, 11.)

Opinnäytetyöni soveltuisi laajalta aihepiiriltä myös integroivaan kirjallisuuskatsaukseen, minkä tarkoituksena on saada tutkittavasta asiasta monipuolinen kuva. Tällöin myöskään tutkimusaineistoa ei tarvitse seuloa niin tarkkaan, vaan laajemminkin kerätty aineisto sopii, mutta kerättyä tutkimusaineistoa täytyy käydä läpi kriittisesti. Integroivalla kirjallisuuskatsauksella voidaan myös tuottaa uutta tietoa tutkituista aiheista. (Salminen, 2011, 8.)

2.3 Aineiston valinta ja haasteet

Tämän opinnäytetyön tekemisessä olen pääasiassa käyttänyt lähteenä löytämäni ympäristörikollisuuteen liittyvää kirjallisuutta, erilaisia ympäristökatsauksia, lainsäädäntöä ja digitaalisia julkaisuja. Aineisto on kerätty suurimmilta osin Poliisiammattikorkeakoulun verkkokirjasto Etsivästä, Google Scholarista ja Edilexistä etsien eri hakusanoilla. Käyttämäni hakusanoja olivat ympäristörikollisuus, ympäristörikokset, ympäristörikos, ympäristörikostorjunta, talousrikollisuus, environmental crime, green criminology, green crime.

Aineistoa etsiessäni ja valikoidessa jouduin sulkemaan pois maksullisen aineiston sekä painetut julkaisut ja käyttämään näiden sijaan ilmaista ja elektronista aineistoa, minkä vuoksi tämän opinnäytetyön ulkopuolelle jäikin paljon varmasti aiheeseen soveltuvaa aineistoa.

Varsin tuoretta aineistoa löytyi hyvin, mutta tarkoitukseni oli alkuun selvittää myös ympäristörikollisuuden historiaa pidemmän ajan takaa. Valitettavasti vanhemman aineiston löytäminen ainakin verkkojulkaisuina oli ongelmallista, joten keskityinkin vain 2000-luvun ympäristörikollisuuteen. Keskittyminen myös pelkästään yhteen aikakauteen helpotti omaa työtäni aineiston etsimisessä ja sen rajaamisessa.

Aikakauden rajaamisesta huolimatta yhdeksi isoimmista haasteista tätä tutkimusta tehdessäni koin myös aiheen rajaamisen ja siinä pysymisen, sillä aiheena ympäristörikollisuus on hyvinkin laaja. Ympäristörikollisuutta olisi voinut käsitellä tarkemmin monestakin eri näkökulmasta ja ottaa mukaan myös enemmän ulkomaihin liittyvää ympäristörikollisuutta sekä eri maiden välistä yhteistyötä. Koin kuitenkin, että käyttämäni kirjallisuuskatsauksen menetelmä helpotti siinä, että sain käsitellä ympäristörikollisuutta vain valitsemistani näkökulmista aineiston pohjalta.

3 YMPÄRISTÖRIKOLLISUUS

3.1 Ympäristörikollisuuden määritelmä

Ympäristörikollisuuden käsitettä ei ole tarkkaan määritelty missään. Ympäristörikollisuus yksinkertaistettuna on toimintaa, mikä aiheuttaa jonkinlaista pilaantumista tai vaaraa ympäristölle. (Ympäristöministeriö 2021, 10.) 1970-luvulta alkaen ympäristörikollisuus on ollut osana talousrikollisuutta. (Sahramäki & Kankaanranta 2014b, 3.) Talousrikollisuudella tavoitellaan taloudellisia hyötyjä, mitä ilman rikollisuutta ei olisi mahdollista saada. Talousrikokset ovat yleensä yritysten tai yhteisöjen suunniteltuja tekoja tai laiminlyöntejä, joiden avulla on mahdollista säästää kustannuksista tai jopa tienata ylimääräistä rahaa. Talousrikollisuus ei kuitenkaan rajoitu pelkästään yritystoimintaan, vaan myös yksityishenkilö voi suunnitelmallisen talousrikoksen avulla tavoitella huomattavia taloudellisia hyötyjä itselleen. (Mutttilainen & Kankaanranta, 2010, 146–148.) Halu saada laittomin keinoin taloudellista hyötyä

voi ajaa yrityksen tai yksilön tekoihin, jotka taas vaikuttavat haitallisesti ympäristöön, näin ollen talous- ja ympäristörikokset kietoutuvat toisiinsa. (Pirjatanniemi, 2005, 264.)

Ympäristörikoksille on vaikea nimetä tarkkaa uhria, joten niitä voidaan kutsua uhrittomiksi ja abstrakteiksi rikoksiksi. Ympäristörikoksista aiheutuva haitta ympäristölle ja ihmisten terveydelle koskettaa pääasiallisesti laajaa joukkoa, eikä niinkään yksittäistä kohdetta tai uhria. (Comte 2006, 193, viitattu teoksessa Sahramäki ym. 2014b, 4.) Abstrakti rikos taas tarkoittaa sitä, että rikos voi aiheuttaa vaaraa, mutta vaaraa ei välttämättä tarvitse tapahtua sillä hetkellä konkreettisesti. Rikoksen johdosta täytyy kuitenkin olla olemassa mahdollisuus vaaran ja seurauksien syntyyn sekä rikoksen tekijän täytyy nämä tiedostaa. (Melander, 2018.)

Yleisesti ympäristörikosten suurimpana motiivina on rikoksen johdosta kustannuksista säästämällä saatava taloudellinen hyöty, mutta taustalla on myös muita syitä, esimerkiksi välinpitämättömyys ympäristöä kohtaan. (Koskela ym. 2020, 10.)

Ympäristörikoksena voi tulla kyseeseen myös teko, joka on kokonaan luvaton, eli teolle ei ole olemassa minkäänlaista saatavaa ympäristölakiin perustuvaa lupaa. Rikos voi tulla kyseeseen myös silloin, kun ympäristölakiin perustuva lupa olisi hankittavissa, mutta sitä ei ole hankittu ollenkaan, tai ennen luvan saamista on jo tehty jo luvanvaraisia tekoja tai lupa on mennyt vanhaksi. (Nissinen, 2003, 623.)

Ympäristörikosten havaitseminen voi olla vaikeaa, sillä niistä aiheutuneet haitat ympäristölle ja ihmisille voivat näkyä vasta useiden vuosien kuluttua rikoksesta. Lisäksi epäsuorat, kuten erilaiset päästöjen vaikutukset ympäristörikoksista voivat olla vaikeita huomata. Nämä näkymättömät ja vasta vuosien kuluttua tapahtuvat muutokset eivät välttämättä herätä ihmisissä kiinnostusta reagoida ympäristörikoksiin. (Sahramäki & Kankaanranta 2014b, 4) Myös median valikoiva uutisointi ympäristörikoksiin liittyen vaikuttaa ihmisten käsityksiin ja reagointiin. (Brisman & South, 2014, 28).

Sillä ympäristörikokset harvoin tulevat viranomaisten tietoon, ja jonka vuoksi niitä ei silloin kirjata mihinkään, ympäristörikoksia voidaan kutsua piilorikollisuudeksi. Ympäristörikosten yhteydessä myös kiinnijäämisriski on vähäistä, joka tekee siitä kannattavan rikoksen muodon. (Sahramäki & Kankaanranta. 2014b, 3–4.) Ympäristörikoksista osa voi myös jäädä huomaamatta ja osa niistä huomataan vasta, kun rikos on jo vanhentunut, jolloin esitutkintaa ei suoriteta loppuun tai syytettä ei nosteta vanhentuneesta rikoksesta taikka rikosta ei ylipäättänsä aleta tutkimaan viranomaiselle tulleesta tiedosta huolimatta. (Koskela ym. 2020, 17.)

3.2 Ympäristörikollisuuden uhat

Kansainvälinen rikospoliisijärjestö Interpol jakaa ympäristörikollisuuden uhat neljään eri kategoriaan, joita ovat kalastusrikollisuus, metsärikollisuus, jäterikollisuus sekä villieläinrikollisuus. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä 2021, 12.) Nämä rikollisuuden muodot aiheuttavat ilmastonmuutosta lisääntyneiden hiilidioksidin ja muiden haitallisten päästöjen vuoksi, eläin- ja kasvilajien sukupuuttoon kuolemista, luonnon ekosysteemin ja monimuotoisuuden vaurioitumista, ihmisten toimeentulon menetystä ja teollisuudessa käytettävien alkuaineiden, kuten eri metallien ja timantin hupenemista. (Nelleman ym. 2014,15.)

Kalastusrikollisuudessa yhtenä suurimpana ongelmana on laitton kalastaminen, joka vaikuttaa rannikkovaltioiden taloudelliseen ja poliittiseen tilanteeseen sekä kalojen ja sitä kautta ruoan saatavuuteen. Toinen ongelma kalastusrikollisuudessa on se, että kalastusaluksia käytetään muun muassa huumausainerikollisuuteen sekä ihmisten salakuljettamiseen. (Interpol, 2022.)

Metsärikollisuus taas vaikuttaa luonnon monimuotoisuuteen ja ilmastonmuutokseen, kun metsää hakataan tai muilla tavoin tuhoetaan pois. Metsien tuhoaminen vaikuttaa myös ihmisten hyvinvointiin, sillä osan toimeentulo on kiinni metsissä ja osa kansoista asuu paikoissa, jossa metsien tuhoaminen aiheuttaa maanvyöryjä ja tulvia, jotka näin estävät ihmisten pääsyn ruoan ja lääkkeiden luo. Metsissä on myös paljon arvokkaita ja uhanalaisia puulajeja, joita hakkaamalla salaa voi hyötyä eri tavoin. Metsärikos ei välttämättä tapahdu ainoastaan metsän hakkuuvaiheessa, vaan sitä voi tapahtua myös jalostus-, kuljetus- tai myyntivaiheessa, missä useimmiten tulee ilmi erilainen korruptio tai rahanpesu metsän ja siitä saatavan taloudellisen hyödyn avulla. (Interpol, 2022.)

Villieläinrikollisuus tuo metsärikollisuuden tavoin suuren uhan luonnon monimuotoisuudelle ja sen toimivalle kokonaisuudelle. Villieläinrikollisuus on pääsääntöisesti uhanalaisten eläinlajien salametsästystä ja eläin-, hyönteis- ja kasvilajien salakuljetusta taloudellisten hyötyjen tavoittelemiseksi. (Interpol, 2022.)

Suomessa jäterikollisuus on näistä neljästä kategoriasta suurimpana uhkana. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2021, 12.) Jäterikollisuus voi olla muun muassa erilaisten jätteiden kuljettamista maihin, joissa on halvemmat käsittelykustannukset. Vaarallisia jätteitä voidaan myös piilottaa muiden jätteiden sekaan ja kuljettaa muualle tai viedä ne sellaiseen paikkaan, mihin ne eivät kuuluisi ja missä ne voivat aiheuttaa haittaa ja vahinkoa ympäristölle. Jätteen sisältämä raaka-aine voi myös itsessään olla arvokasta, että sen kerääminen ja myyminen kannattaa. (Sahramäki & Kankaanranta, 2016, 22–32.)

3.3 Ympäristörikoksilla saatu hyöty

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) eli Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön, United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) eli YK:n huumeiden ja rikollisuuden torjunnan toimiston, UN Environment Programme (UNEP) eli Yhdistyneiden kansakuntien ympäristöohjelman ja Interpolin yhdistettyjen arvioiden mukaan kansainvälisen järjestäytyneen ympäristörikollisuuden vuosittainen rahallinen arvo on 70–213 miljardia dollaria. (Nelleman ym. 2014, 7.) Interpolin vuoden 2019 arvion mukaan ympäristörikoksista saatavat laittomat tulot ovat vuosittain 110–281 miljardin dollarin välillä. (Interpol, 2019.) Vertailukohteena huumausainerikollisuuden vuosittainen rahallinen arvo on Global Financial Integrity (GFI) tuottaman raportin perusteella noin 426–652 miljardia dollaria. (May, 2017, 11.)

Sillä ympäristörikoksista voi hyötyä rahallisesti huomattaviakin summia, on siksi tärkeää pystyä tuomitsemaan rikoksella saatu hyöty pois, jotta rikosten kannattavuus laskisi. Ympäristörikoksilla saatu hyöty voi olla säästynyttä rahaa tai jopa lisätuloa. Rikoksen johdosta saatu hyöty on tuomittava valtiolle. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2020, 9.) Rikoshyötyä voidaan tavoitella monin eri tavoin ja rikoshyödyn saavuttaminen auttaa niin rahallisesti kuin myös kilpailuetuna lainsäädännön mukaan toimiviin yrityksiin. Yritys, joka ei maksa vaadittuja kustannuksia voi saada toiminnastaan halvemmilla kuluilla paljon kannattavampaa ja tällöin laajentua markkinoilla ohi muiden, kun yrityksellä on mahdollisuus tarjota kuluttajille halvempaa hintaa muihin verrattuna. (Koskela ym. 2020, 10, 20–21.)

Säästöjä voidaan tavoitella välttämällä erilaisten kustannusten maksamista, joita voivat olla esimerkiksi jätehuoltoon liittyvät kuljetus-, vastaanotto- ja kierrätysmaksut sekä jätevero. Säästöjä voidaan hakea myös laiminlyömällä erilaisia vähittäisvaatimuksia koskien yritysten toimitiloja ja rakentamista, palkkaamalla työntekijöitä, jotka eivät ole ammattilaisia ja tehtävään oikein koulutettuja. Säästöjen lisäksi tuloa voidaan saada myymällä uhanalaisia eläinlajeja. (Koskela ym. 2020, 20–22.)

Luonnolle ja ihmisten terveydelle aiheutuvan haitan ja vaaran lisäksi ympäristörikollisuus aiheuttaa myös rahallisia kustannuksia yhteiskunnalle, sillä ympäristölle rikoksesta myöhemmin aiheutuvien haittojen korjaukseen joudutaan kuitenkin käyttämään yhteiskunnan varoja. (Koskela ym. 2020, 10.)

4 LAINSÄÄDÄNTÖ

4.1 Ympäristörikokset

Rikoslakiin on vuodesta 1995 lähtien kuuluneet ympäristörikollisuuteen liittyvät säädökset. Rikoslain 48 luvussa (21.4.1995/578) käsitellään ympäristörikoksia ja rikoslain 48 a (14.6.2002/515) luvussa luonnonvararikoksia, joita ovat muun muassa erilaiset metsästys- ja kalastusrikokset sekä metsärikokset, Etelämanneralueen mineraaliesiintymään kajoamiset, puutavararikokset ja saaliin kätkemiset.

Rikoslain 48 luvun mukaisesti ympäristörikoksia ovat ympäristön turmeleminen, joka on myös törkeässä muodossa, ympäristörikkomus, tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen, luonnonsuojelurikos, joka on myös törkeässä muodossa sekä rakennussuojelusrikos. Näistä rajaan kuitenkin viimeimpänä mainitun rakennussuojelusrikoksen pois. Pykälät ovat pitkiä, joten olen pyrkinyt rajaamaan niitä niin, että olennaiset asiat tulevat kuitenkin esille. Kokonaisuudessaan ympäristörikosten lakipykälät löytyvät rikoslaista. Ympäristörikosten tekemiseen on useita erilaisia tekotapoja, mutta olen poiminut jokaiseen rikosnimikkeeseen uutisartikkeleista löydetyn esimerkkitapauksen, jotta on mahdollisuus saada jonkinlainen käsitys, mitä ympäristörikokset todellisuudessa voivat olla.

4.2 Ympäristön turmeleminen

Rikoslain 48 luvun 1 § (24.8.2018/761) ympäristön turmelemisessa teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista, muuta vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista tai roskaantumista taikka vaaraa terveydelle. Ympäristön turmelemiseen syyllistyy se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta saattaa, päästää tai jättää ympäristöön esineen, ainetta, säteilyä, tai muuta sellaista lain tai sen nojalla annetun säännöksen taikka yleisen tai yksittäistapausta koskevan määräyksen vastaisesti taikka ilman laissa edellytettyä lupaa tai lupaehtojen vastaisesti valmistaa, luovuttaa, kuljettaa, käyttää käsittelee tai säilyttää ainetta, seosta, tuotetta tai esinettä taikka käyttää laitetta vastoin pykälässä nimettyjä lakeja, säädöksiä ja asetuksia, joita on lueteltuna yhteensä 14. Näistä muun muassa RL 48 luvun 1 §:ssa mainittuna vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettu laki, kemikaalilaki ja REACH-asetus.

Rikoslain 48 luvun 1 § ympäristön turmelemiseen syyllistyy myös se, joka laiminlyö jätelain mukaisen jätehuollon järjestämisvelvollisuutensa, tuo maahan tai vie maasta tai siirtää Suomen alueen kautta jätettä vastoin jätelakia tai Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta jätteiden siirrosta ja elohopeasta. Ympäristön turmelemiseen syyllistyy myös tuomalla maahan tai viemällä maasta ainetta, valmistetta tai tuotetta vastoin pykälässä nimettyjä 6 asetusta, joita ovat muun muassa ympäristönsuojelulain nojalla annettu asetusta, otsonikerrosta heikentävistä aineista annettu asetusta ja fluoratuista kasvihuonekaasuista annettua asetusta. Samoin RL 48 luvun 1 §:n mukaisesti ympäristön turmelemiseen syyllistyy viemällä maasta muuntogeenisiä organismeja, niitä sisältäviä elintarvikkeita tai rehuja

vastoin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta. Myös ympäristön turmelemiseen syyllistyy laiminlyömällä huolehtimista vaarallisten materiaalien luettelon ajan tasalla pidosta silloin, kun alus toimitetaan aluspurkamoon tai siirretään purettavaksi muualle aluspurkamoon, jotka ovat Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksissa tarkemmin mainittu.

Lisäyksenä (15.7.2021/717) RL 48 luvun 1 §:n ympäristön turmelemisesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta ryhtyy muuten kuin 1 momentissa tarkoitettulla tavalla muuttamaan ympäristöä vastoin maankäyttö- ja rakennuslakia, vesilakia, maa-ainelakia, Saimaan ja Vuoksen juoksutussääntöä taikka näiden nojalla annettuja säännöksiä, määräystä, kaavaa tai lupaa ja teko on omiaan aiheuttamaan vakavuudeltaan ympäristön pilaantumiseen rinnastettavaa muuttamista.

Rikoslain 48 luvun 2 §:ssa (30.12.2015/1683) ympäristön turmelemisen voidaan katsoa olevan törkeä, mikäli ympäristölle tai terveydelle aiheutettu vahinko tai tällaisen vahingon vaara on erityisen suuri ottaen huomioon aiheutetun tai uhkaavan vahingon pitkäaikaisuus, laaja ulottuvuus tai muut seikat, sillä tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä taikka rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti.

Jätteenkäsittelylaitos Vantaalla tuomittiin työntekijöiden osalta päiväsaakkoihin ja yhtiön osalta 100 000 euron yhteisösakkoon sekä 2,5 miljoonan euron rikoksella saadun taloudellisen hyödyn menettämiseen ympäristön turmelemisesta. Ympäristön turmelemisen rikos täyttyi, kun jätteenkäsittelylaitos oli varastoinut vuosina 2010–2014 betoni-, tiili- ja asfalttijätettä enemmän, kuin yhtiölle annettussa ympäristöluvassa oli sallittu. Liiallinen jätteen varastoiminen aiheutti maisemahaittaa ja alueen sotkeutumista, pölyyntymistä ja päästöjä, joita ei pysty ennakoimaan. (Hirvonen, 2021)

Törkeään ympäristön turmelemiseen syyllistyi lämpöyhtiön operatiivinen johtaja Heinolassa. Heinolalaisen varavoimalan öljysäiliöstä oli vuotanut noin 40 000 litraa öljyä ympäristöön kahden päivän ajan, mutta vuoto havaittiin vasta muutamaa kuukautta myöhemmin ulkopuolisten toimesta. Käräjäoikeudesta katsottiin, että yhtiön operatiivinen johtaja on vastuussa tapahtuneesta öljyvuodosta ja hänet tuomittiin kuuden kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen sekä yritys tuomittiin 60 000 euron yhteisösakkoon. (Ojanperä, 2021.)

4.3 Ympäristörikkomus

Rikoslain 48 luvun 3 §:sta (19.12.2018/1167) löytyy ympäristörikkomus. Mikäli ympäristön turmeleminen, ympäristölle tai terveydelle aiheutettu vaara tai vahinko on taikka muut rikokseen liittyvät seikat ovat vähäistä, voi syyllistyä ympäristörikkomukseen.

Ympäristörikkomukseen syyllistyy myös, mikäli tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö ympäristönsuojelulain (27.6.2014/527) 122 ja 123 §:n nojalla annettuja määräyksiä, laiminlyö YSL:

27-29 §:ssä tarkoitetun velvollisuuden hakea ympäristölupaa ja saattaa, päästää tai jättää ympäristöön esineen, ainetta, säteilyä tai muuta sellaista ilman YSL 115 a -115d §:ssä edellytettyä ilmoitus päätöstä ja teko on omiaan aiheuttamaan ympäristön pilaantumista tai vastaavaa ympäristön haitallista muuttumista tai roskaantumista taikka vaaraa terveydelle, jollei tekoa rangaista ympäristön turmelemisena.

Ympäristörikkomuksia ovat siis lievimmät teot, josta sakkorangaistus tulee erityislainsäädännön mukaan ympäristönsuojelulain lisäksi luonnonsuojelulaista, maa-aineslaista, vesilaista, jätelaista ja kaivoslaista. (Suomen luonnonsuojeluliitto, luettu 26.2.2022)

4.4 Tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen

Rikoslain 48 luvun 4 §:sta (30.12.2015/1683) löytyy tuottamuksellinen ympäristön turmeleminen. Mikäli ympäristölle tai terveydelle aiheutettu vahinko tai tällaisen vahingon vaara on erityisen suuri ottaen huomioon aiheutetun tai uhkaavan vahingon pitkäaikaisuus, laaja ulottuvuus ja muut seikat, puuttamalla ympäristöön 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tai 3 momentissa tarkoitetulla tavalla muusta kuin törkeästä huolimattomuudesta tai rikkoo jätelakia tai ympäristönsuojelulakia 1 §:n 1 momentin 2–6 kohdassa tarkoitetulla tavalla syyllistyy tuottamukselliseen ympäristön turmelemiseen.

Tuottamukselliseen ympäristön turmelemiseen syyllistyi vuonna 2017 kaksi Porin Energian työntekijää, kun polttoöljykuorman tyhjennyksen ja saneeraustöiden vuoksi lämpölaitoksella tapahtui virhe ja polttoöljy tyhjennettiin vahingossa väärään putkeen, joka johtikin hulevesiviemäriverkon kautta Kokemäenjokeen. Polttoöljyä pääsi tämän virheen seurauksena valumaan jokeen ainakin 44 000 litraa. Toinen työntekijä tuomittiin 20 päiväsakkoon ja toinen 30 päiväsakkoon, jonka lisäksi hänen täytyi korvata myös Porin Energian oikeudenkäyntikulut. (Nyberg, 2021.)

4.5 Luonnonsuojelurikos

Rikoslain 48 luvun 5 §:sta (21.4.1995/578) löytyy luonnonsuojelurikos sekä törkeä muoto 5 a §:sta. Luonnonsuojelurikos käsittelee muun muassa luonnonsuojelulaissa määriteltyjä luonnonalueita, eläimiä, kasveja tai muuta luontoon kuuluvia kohteita. Mikäli oikeudettomasti hävittää, turmelee, erottaa ympäristöstään taikka tuo maahan, vie maasta tai kuljettaa Suomen alueen kautta, myy, luovuttaa, ostaa tai ottaa vastaan kohteen, joka on mainitulla tavalla erotettu ympäristöstään, tuotu maahan tai viety maasta syyllistyy luonnonsuojelurikokseen.

Luonnonsuojelurikokseen syyllistyy myös RL 48 luvun 5 §:n mukaisesti käyttämällä suomalaista alusta valaanpyyntiin taikka rikkomalla valaiden ja arktisten hylkeiden suojelusta annettuja säädöksiä sekä aiheuttamalla vahinkoa Etelämantereen alueella alkuperäisenä esiintyville eliöille rikkomalla Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun lain kohtia.

Luonnonsuojelurikoksen voidaan katsoa olevan RL 48 luvun 5 a §:n (30.12.2015/1683) mukaisesti törkeä, mikäli rikoksella aiheutetaan vakavaa vaaraa tai vahinkoa eliölajin, luonnonalueen tai muun luontoon kuuluvan kohteen säilymiselle, ottaen huomioon eliölajin erityinen harvinaisuus, uhanalaisuus, aiheutetun vaaran ja vahingon pitkäaikaisuus ja laajaulottuvuus, sillä tavoitetaan huomattavaa taloudellista hyötyä tai rikos on erityisen suunnitelmallinen.

Luonnonsuojelurikoksesta 1 vuoden ja 4 kuukauden ehdolliseen vankeuteen sekä 250 000 euron korvauksiin tuomittiin närpiöläismies vuonna 2016. Närpiöläismies oli kerännyt 8000 linnunmunaa ja hänen hallustaan löytyi munien lisäksi myös noin 300 kuollutta lintua. Osa kuolleista linnuista oli täytetty ja osa pakastettu. (Pöntinen, 2016.)

Törkeänä luonnonsuojelurikoksena poliisin esitutkinnassa on ollut vuonna 2016 Vaasassa tapahtunut teko, jossa on löydetty rikottuna kaikki merimetson munat yli 300 saarella olleesta pesästä. Munien rikkomiselle ei kuitenkaan löytynyt näyttöä tekoajasta tai tekijöistä, joten se ei edennyt poliisilta syyttäjälle syyteharkintaan. (Launonen, 2017.)

4.6 Ympäristörikosten rangaistusasteikko

Riippuen ympäristörikoksen rikosnimikkeestä, rangaistusasteikko on sakkorangaistuksesta jopa kuuden vuoden vankeuteen. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2020, 33.) Esimerkiksi ympäristörikkomuksesta voidaan RL 48 luvun 3 §:n mukaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, kun taas ympäristön turmelemisesta RL 48 luvun 1 §:n mukaan tuomio on sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta, sen törkeässä tekemuodossa jopa enintään kuusi vuotta vankeutta. Tuottamuksellisessa ympäristön turmelemisessä voidaan tuomita RL 48 luvun 4 §:n mukaisesti sakkoon tai enintään yhdeksi vuodeksi vankeuteen

Luonnonsuojelurikoksesta RL 48 luvun 5 §:n mukaisesti voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi, sen törkeässä tekemuodossa 5 a §:n mukaisesti vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

4.7 Ympäristönsuojelulaki

Aiemmissä kappaleissa jo mainittu ympäristönsuojelulaki uudistui vuonna 2014 tavoitteenaan tehdä ympäristöön liittyvät lupamenettelyt sujuvimiksi sekä tehostaa lupien valvontaa. Ympäristönsuojelulaki on yleislaki, joka koskee ympäristön pilaantumisen ehkäisemistä. (Ympäristöministeriö, 2014.)

Ympäristönsuojelulaki säätelee 1 luvun 1 §:ssa, millä keinoin voidaan ehkäistä ympäristön pilaantumista ja siitä aiheutuvaa vaaraa, torjua muita ympäristövahinkoja sekä turvata terveellinen, kestävä ja monimuotoinen ympäristö. Lisäksi YSL 1 luvun 1 § tavoittelee jätteen määrän ja niiden haitallisuuden vähentämistä, haitallisten vaikutusten arvioinnin tehostamista ja luonnonvarojen kestävästä käytön

parantamista sekä kansalaisten mahdollisuuksia parantamista vaikuttaa ympäristöä koskevaan päätöksentekoon.

5 YMPÄRISTÖVIRANOMAISET

5.1 Viranomaiset

Ympäristönsuojelulain 3 luvun 21–23 §:ssa (5.11.2021/916) määritellään ympäristönsuojelun valvontaviranomaiset. Valtion valvontaviranomaisina toimivat Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset), aluehallintovirasto (AVI), Suomen ympäristökeskus (SYKE) ja Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). Näiden lisäksi myös kunnilla on omat ympäristönsuojeluviranomaisensa. Yleisiä valvontaviranomaisia näistä ovat YSL 3:23 §:n mukaan ELY-keskukset ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset.

Suomessa toimivaltaisia ympäristörikoksia tutkivia viranomaisia ovat poliisin lisäksi Tulli ja Rajavartiolaitos. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2021, 34.)

5.1.1 Ympäristöministeriö

Ympäristönsuojelulain 3 luvun 21 §:n mukaisesti Ympäristöministeriölle kuuluu yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen ympäristöasioissa. Valtioneuvoston asetuksen ympäristöministeriöstä 1176/2020 mukaisesti Ympäristöministeriön tehtäviä ovat ympäristövahinkojen ehkäiseminen, jälkihoito ja korvaaminen, lisäksi Ympäristöministeriö myös ohjaa omalla toimialallaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia ja aluehallintovirastoja. (Ympäristöministeriö, 2022.)

Ympäristöministeriö on jaettu kolmeen osastoon, joita ovat luontoympäristöosasto, rakennetun ympäristön osasto ja ympäristönsuojeluosasto ja jokaisella osastolla on nimensä mukaisesti omat toimialueet, joista ne vastaavat. Luontoympäristöosasto vastaa muun muassa luonnonsuojelusta, pinta- ja pohjavesien sekä merien suojelusta ja ympäristövaikutusten arvioinnista. Rakennetun ympäristön osasto taas maankäytöstä, rakentamisesta ja asumisen ohjaamisesta ja kehittämisestä sekä monesta muusta. Ympäristönsuojeluosasto vastaa esimerkiksi ilmastonmuutokseen, kestävään kulutukseen, ympäristövahinkojen torjuntaan ja jäteasioihin liittyvistä asioista. (Ympäristöministeriö, 2022.)

Ympäristöministeriöllä on oma strategia vuoteen 2030 saakka. Strategian päätavoitteet ovat hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto, hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta ja kestävä kaupunkikehitys. Luonnon monimuotoisuuden säilyminen täytyy turvata, jotta ihmiset ja eläimet pystyvät voimaan hyvin. Ympäristöriskejä ei pystytä minimoimaan kokonaan, mutta tavoitteena on niiden tunnistaminen ja hallitseminen. Kasvihuonepäästöjä tulee pyrkiä laskemaan ja kierrätyksen sekä kulutuksen täytyy olla kestävämpää. Kestävän kasvun tulee strategian mukaan näkyä myös kaupunkien kehityksessä. (Ympäristöministeriö, luettu 26.2.2022.)

5.1.2 Poliisi esitutkintaviranomaisena

Poliisin tehtävänä on poliisilain 1 luvun 1 §:n (872/2011) mukaisesti ennalta estää, paljastaa, selvittää ja saattaa syyteharkintaan rikoksia. Näin ollen poliisin täytyy suorittaa esitutkinta, mikäli on syytä epäillä, että rikos on tehty. Pääsääntöisesti poliisi suorittaa esitutkinnan tapahtumapaikan poliisilaitoksella, mutta tutkinta voidaan siirtää myös Keskusrikospoliisille asian niin edellyttäessä. Yleensä ympäristörikostutkinta vaatii myös ennakoilmoituksen syyttäjälle ja yhteistyötä syyttäjän kanssa esitutkinnan aikana. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2021, 24–25.)

Ympäristörikosten ollessa usein talousrikollisuutta, keskittyy laajimpien ympäristörikosten tutkinta poliisilaitoksilla pääosin talousrikosyksikön alle. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2011, 40.)

5.1.3 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset

Suomessa on 15 alueellista ELY-keskusta, joilla on omilla alueillaan koko Suomen laajuisesti laaja-alaiset tehtävät niin ympäristölakien valvomisesta moniviranomaisyhteistyöhön. ELY-keskukset muun muassa vastaavat oman alueensa ympäristön- ja luonnonsuojelusta, alueidenkäytön ja rakentamisen ohjauksesta, kulttuuriympäristön hoidosta, vesivarojen käytöstä ja hoidosta, ympäristön tilan seurannasta sekä ympäristö- ja vesilupapäätösten valvonnasta. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2021, 20.)

ELY-keskukset ovat myös suurimmassa osassa ympäristörikoksia asianomistajan asemassa. (Sahramäki & Kankaanranta, 2014a, 63.)

5.1.4 Kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset

Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisena toimii kunnan määräämä toimielin, yleisimpänä ympäristölautakunta. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen hoitaa omalla alueellaan ympäristönsuojeluun liittyviä asioita tekemällä erilaisia tutkimuksia ja selvityksiä ympäristön tilasta, antamalla ympäristönsuojeluun liittyvää neuvontaa ja lausuntoja, laatimalla ympäristönsuojelulain mukaisesti valvontasuunnitelman ja tekemällä yhteistyötä paikallisen ELY-keskuksen sekä syyttäjän ja poliisin kanssa, mikäli huomataan epäilty ympäristörikos tapahtuneen. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2021, 21–22.)

5.1.5 Tulli

Tullin työtehtäviin kuuluu tavarakaupan sujuvuuden edistäminen sekä sen oikeellisuuden varmistaminen ja tullien sekä muuhun maahantuonnin yhteyteen liittyvien verojen kanto. Tulli myös suojelee yhteiskuntaa, ympäristöä ja kansalaisia. Ympäristön osalta Tulli valvoo uhanalaisten eläin- ja kasvilajien tuontia ja vientiä koskevien määräysten noudattamista, radioaktiivisten aineiden ja vaarallisten aineiden kuljetusta, otsonikerrosta heikentävien aineiden ja fluorattujen kasvihuonekaasujen maahantuomista sekä maastavientiä ja kansainvälisiä jätesiiroja. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2019, 27–28.)

Tulli toimii valvonnan lisäksi myös esitutkintaviranomaisena ja tutkii omalta osaltaan tullirikoksia. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2019, 27.) Kuluneina vuosina Tulli on tutkinut myös luonnonsuojelurikoksia. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2021, 7.)

5.1.6 Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitos on toimivaltainen viranomaisen ympäristö- ja luonnonvararikosten esitutkinnassa. Rajavartiolaitos suorittaa pääosin kuitenkin luonnonvararikoksista aiheutuvaa esitutkintaa, joka tarkoittaa käytännössä metsästys- ja kalastusrikoksia. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2019, 23.)

Rajavartiolaitos puuttuu matalalla kynnyksellä ympäristörikoksiin omalta osaltaan ja se on merkittävässä roolissa ehkäisemään ja torjumaan meriin liittyvää ympäristöriskollisuutta. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2020, 26.) Yleisimmin tämä on siis mereen aluksista pääsevien päästöjen, eli öljypäästöjen ja aluskemikaalien valvontaa ja niihin varautumista yhdessä muiden viranomaisten kanssa, joita näissä tilanteissa ovat poliisin lisäksi Merivoimat, pelastuslaitos ja Liikenne- ja viestintävirasto. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2021, 8.)

5.1.7 Suomen ympäristökeskus SYKE

Suomen ympäristökeskus SYKE on vuonna 1995 perustettu valtion tutkimus- ja asiantuntijalaitos, mutta se on jo 1800-luvulta lähtien tuottanut ympäristönseurantaa. SYKEN tavoitteena on kestävä yhteiskunta, jota se pyrkii edesauttamaan tuottamalla tietoa kestävästä kehityksestä, tutkimalla ja seuraamalla muun muassa Itämeren, vesistöjä, rakentamista, ilmastonmuutosta sekä yhteiskunnallista talouden kasvua ja kulutusta. SYKEllä on neljä toimipaikkaa ympäri Suomea; Helsingissä, Jyväskylässä, Joensuussa sekä Oulussa. (Syke 2014.)

Ympäristötutkimusten ja asiantuntijalausuntojen lisäksi Suomen ympäristökeskuksen tehtäviin kuuluu muun muassa olla toimivaltaisena viranomaisena EU:n F-kaasasetuksessa, otsoniasetuksessa ja EU:n jätteensiiroasetuksen mukaisesti kansainvälisten jätteensiirojen valvojana. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2021, 23.)

5.1.8 Ympäristörikosten seurantaryhmä

Ympäristörikosten seurantaryhmä koostuu useasta eri viranomaisesta. Seurantaryhmään kuuluu viranomaisia Poliisihallituksesta, Keskusrikospoliisista, sisäministeriöstä, oikeusministeriöstä, ympäristöministeriöstä, Tullista, Syyttäjälaitokselta, Suomen ympäristökeskuksesta ja ELY-keskuksista. Seurantaryhmän tarkoituksena on tilannekuvien tuottamisella ja suositusten antamisella kehittää ympäristörikostorjuntaa ja moniviranomaisyhteistyötä Suomessa. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2021, 7.)

Vuonna 1997 Keskusrikospoliisin yhteyteen perustettiin kansallinen seurantaryhmä, joka on viimeisen 24 vuoden ajan vastannut ympäristörikosten seurannasta ja yhteistyötoiminnan kehittämistä ympäristövalvontaviranomaisten välillä. Työryhmän tehtäviin kuuluu myös vuosittainen raportointi sillä hetkellä vallitsevasta ympäristörikostilanteesta. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2019, 6–7.)

6 YMPÄRISTÖRIKOSTEN VALVONTA JA TORJUNTA

6.1 Ympäristövalvonnan toteutus

Ympäristöön liittyviä viranomaisia on paljon, joten ympäristörikosten torjumisessa ja valvonnassa avainasemassa on toimiva yhteistyö eri viranomaisten välillä. Ympäristövalvonnan tavoitteena on ehkäistä ympäristölle aiheutuvia haitallisia muutoksia ja vaikutuksia sekä mahdollisuuksien mukaan poistaa niitä. Ympäristövalvonnalla myös turvataan ja valvotaan ympäristölainsäädännön ja viranomaisten antamien määräysten ja lupien noudattamista. (Hietämäki ym. 2016, 15.)

Ympäristövalvonta voidaan jakaa ennakko- ja jälkivalvontaan. Ennakovalvonta käsittää lupa- ja ilmoitusprosessit ja muutoksenhaun eli hallinnolliset toimet, kun taas jälkivalvonnassa valvontaviranomainen suorittaa laillisuusvalvontaa ympäristölainsäädännön, lupien ja lupamääräysten noudattamisesta. Ympäristövalvonnassa käytetään tarpeen mukaan joko hallinnollisia toimia tai rikosepäilyissä rikosoikeudelliseen vastuuseen saattamista, eli sakkoa tai vankeutta, palauttaakseen ympäristörikoslainsäädännön mukaisen laillisen tilan. (Hietämäki ym. 2016, 23.)

Ennako- ja jälkivalvonnan lisäksi tehtävään kuuluu myös yleisen edun valvominen. Yleisen edun valvonnalla tarkoitetaan sitä, että se edustaa suurempaa kokonaisuutta, kuin pelkästään yksittäistä uhria tai kohdetta. Ympäristölainsäädännössä siis yleinen etu olisi kestävä kehitys ja luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen. (Hietämäki ym. 2016, 24.)

6.2 Ympäristöviranomaisten yhteistyö

Yhteistyötä tehdään ympäristörikos epäilytapauksissa yhdessä poliisin, syyttäjän, ELY-keskuksen ja kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten kanssa. (Suomen kansallinen ympäristörikos seurantaryhmä, 2021, 22.) Poliisin ja valvontaviranomaisen yhteistyössä valvontaviranomaisen täytyy myös tarpeen vaatiessa antaa asiantuntijan roolissa poliisille apua esitutkinnassa ja tarpeellisten tietojen hankkimisessa. (Hietamäki ym. 2016, 31.)

Ympäristörikostorjunnan tueksi on luotu myös sekä alueellisia että tietyn aihealueen kattavia työryhmiä, jotka koostuvat eri viranomaisista koko Suomen alueelta. Ryhmien sisällä pyritään kehittämään viranomaisten yhteistyötä kouluttautumalla sekä toteuttamalla erilaisia ympäristörikoksiin liittyviä operatiivisia projekteja, joiden ansiosta on pystytty myös paljastamaan piilossa ollutta ympäristörikollisuutta. (Suomen kansallinen ympäristörikos seurantaryhmä, 2021, 6.) Alueellisten työryhmien koulutusten lisäksi myös Poliisiammattikorkeakoulu on järjestänyt ympäristörikoskoulutusta, joka on pääasiassa suunnattu ympäristörikoksia tutkiville, tutkinnanjohtajille sekä syyttäjille. (Suomen ympäristörikos seurantaryhmä, 2021, 9.)

Suomessa tapahtuvan toiminnan lisäksi yhteistyötä ympäristö- ja luonnonvararikosten parissa tehdään myös kansainvälisesti useamman eri viranomaisen ja järjestön kanssa, näistä muun muassa Interpol, Europol ja Maailman tullijärjestö WCO. (Suomen kansallinen ympäristörikos seurantaryhmä, 2021, 14.)

6.3 Ympäristörikostorjunnan strategia vuosille 2021–2026

Ympäristöministeriö on asettanut valtakunnallisen ympäristörikostorjunnan toimeenpanoryhmän, joka vastaa ympäristörikostorjunnan strategian täytäntöönpanosta. Toimeenpanoryhmän laatiman strategian toimenpideohjelma sisältää seitsemän eri kohtaa ja niiden toteuttaminen on jaettu eri tahojen vastuulle, joita ovat muun muassa eri ministeriöt ja valvontaviranomaiset. (Ympäristöministeriö, 2021, 8–14.)

Strategisilla linjauksilla varmistetaan, että viranomaisyhteistyö ympäristörikostorjunnassa toimii ja jatkuu sekä valtakunnallisena että alueellisten toimialarajojen ulkopuolella. Linjauksen tavoitteena on myös kansainvälisen vuorovaikutuksen kehittäminen. Viranomaisille tarjotaan ympäristörikoskoulutusta ja ympäristörikoksia pyritään ennalta ehkäisemään valistamisella ja muilla käytettävissä olevin keinoin. Ministeriöt ohjaavat omalla alallaan, että strategisista linjauksista tulee osa käytännön toimintaa. Ympäristörikosten torjuntaa yritetään kehittää muun muassa paremmalla tilastoinnilla ja seurannalla niin valtakunnallisesti kuin kansainvälisesti. Ympäristörikollisuuden liittyvää lainsäädäntöä kehitetään sekä seurataan kansainvälistä ja EU-lainsäädäntöä. (Ympäristöministeriö, 2021, 14–17.)

Laaditun toimenpideohjelma ensimmäisenä kohtana on ympäristörikostorjunnan kehittäminen valtakunnallisella tasolla ja alueellisissa yhteistyön ryhmissä. Valtakunnallisella tasolla viranomaisista

koostuva yhteistyöryhmä kokoontuu säännöllisesti ja tukee alueellisesti toimivia yhteistyöryhmiä. Tarkoituksena on kehittää esitutkintayhteistyötä esitutkintaviranomaisten ja syyttäjän välillä sekä valvontaviranomaisen ja poliisin yhteistyötä ennaltaehkäisevistä toiminnoista. (Ympäristöministeriö, 2021, 16.)

Toisena kohtana on ympäristörikosasioiden työnjaon selkeyttäminen kaikille siinä mukana oleville osapuolille. ELY-keskusten ja kuntien välistä yhteistyötä tehdään selkeämmäksi sekä pelastusviranomaisia ja heidän tehtäviään tuodaan esille. ELY-keskuksille myös harkitaan ympäristörikosyhteys henkilöitä. (Ympäristöministeriö, 2021, 16.)

Kolmantena kohtana on ministeriöiden työ varmistaa, että ministeriöiden alainen hallinto tekee ympäristörikostorjunnan strategian teoriasta käytäntöä. Sisäministeriön alla toimivat Poliisihallitus ja Rajavartiolaitos saavat Sisäministeriöltä tavoitteet ympäristörikoksia koskien. Valtiovarainministeriö asettaa Tullille tavoitteet, Ympäristöministeriö asettaa tavoitteet ELY-keskuksille ja syyttäjälaitos saa tavoitteet oikeusministeriöltä. (Ympäristöministeriö, 2021, 17.)

Neljäntenä kohtana on tavoite varmistaa, että torjunta ja tutkinta ympäristörikoksissa säilyy nykyisellään ja tehostuu. (Ympäristöministeriö, 2021, 17.)

Viidentenä kohtana on ympäristörikosasioiden äärellä toimivien viranomaisten osaamisen ja ammatillisen kehittymisen parantaminen. Poliisiammattikorkeakoulu järjestää ympäristörikoskoulutusta. (Ympäristöministeriö, 2021, 18.)

Kuudentena kohtana varmistetaan toimiva tiedonkulku eri viranomaisten välillä ja käytetään eri viranomaisten tietokantoja, jotta ympäristörikoksia voidaan torjua tehokkaimmalla mahdollisella tavalla. (Ympäristöministeriö, 2021, 18.)

Seitsemäntenä kohtana on selvittää ympäristörikoksilla saadut taloudelliset hyödyt. Kohdan tavoitteena on myös selvittää, voisiko tuomittu rikoshyöty ohjata uudelleen ympäristörikosten torjuntaan ja niitä ehkäisevään työhön. (Ympäristöministeriö, 2021, 19.)

Kahdeksantena kohtana on selvittää ELY-keskuksen ja ympäristökeskuksen asianomistaja-asema ympäristörikoksissa. Luonnonsuojelulakiin tullaan lisäämään säännös ELY-keskuksen ja ympäristökeskuksen asianomistajuudesta. (Ympäristöministeriö, 2021, 20.)

Yhdeksäntenä kohtana on kansallisesti panna täytäntöön direktiivi, jonka tarkoituksena on tarjota korkean suojelun taso niille, jotka EU-oikeuden rikkomisista ilmoittavat. (Ympäristöministeriö, 2021, 20.)

Kymmenentenä kohtana on kehittää ja tehostaa seuraamusjärjestelmää, jotta myös pienemmistä ympäristörikkomuksista aiheutuisi tekijälle seuraamus. Kohdassa tavoitteena on myös öljypäästömaksujärjestelmän toimivuuden varmistaminen ja rikkipäästömaksujen säätäminen. (Ympäristöministeriö, 2021, 20.)

Yhdennentoista kohdan tavoitteena on tuottaa ihmisille tietoa ympäristörikkoksista sekä miten niitä voidaan ennalta ehkäistä sekä painottaa tärkeyttä ilmoittaa jo tapahtuneista ympäristörikkoksista viranomaisille. Kansalaisten tietoisuutta ympäristörikollisuudesta voidaan lisätä esimerkiksi tiedottamalla eri kanavien kautta, kehittämällä teemaviikkoja ja tehovalvontoja. (Ympäristöministeriö, 2021, 21.)

Kahdennentoista kohdan tavoitteena on varmistaa, että kansainvälisen ympäristörikollisuuden seuranta on tarpeeksi laajaa ja yhteistyö viranomaisten välillä toimivaa, jolloin pystytään huomioimaan ympäristörikollisuuden nousevat trendit, jotka vaikuttavat Suomeen. (Ympäristöministeriö, 2021, 22.)

Toimenpideohjelman viimeisimpänä kohtana on arvioida strategian ja toimenpideohjelman viranomaisyhteistyön vaikutukset muihin viranomaisten ryhmiin. (Ympäristöministeriö, 2021, 23.)

7 YMPÄRISTÖRIKKOSISTA ILMOITTAMINEN POLIISILLE

7.1 Vuosina 2000–2006 kirjatut ympäristörikkokset

Vuonna 2000 poliisin tietoon tulleita ympäristörikkoksia oli 260 kappaletta ja vuonna 2001 255 kappaletta. (Nissinen, 2003, 626.) 2003–2006 vuosina ympäristörikosten määrä on noussut keskimäärin 400 kappaleeseen vuodessa. Vuonna 2004 ympäristörikkoksia oli ilmoitettu poliisille jopa 450 kappaletta. (Leppänen, 2008, 433.)

7.2 Vuosina 2007–2020 kirjatut ympäristörikkokset

Vuosina 2007–2009 yleisimpänä poliisin, tullin ja Rajavartiolaitoksen kirjaamana ympäristörikkoksena oli rikoslain 48 luvun 3 §:n mukainen ympäristörikkomus, joita kirjattiin yhteensä 720 kappaletta. Toiseksi eniten kirjattu rikos oli rikoslain 48 luvun 1 §:n mukainen ympäristön turmeleminen, joita esitutkintaviranomaiset kirjasiivat 531 kappaletta. Kolmanneksi eniten rikoslain 48 luvun 5 §:n mukaisia luonnonsuojelurikkoksia 172 kappaletta. Näiden jälkeen huomattavasti vähemmän oli ympäristön turmelemisiä tuottamuksellisessa ja törkeässä tekemuodossa. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2013, 20.)

Vuosina 2010–2013 yleisimpänä poliisin, tullin ja Rajavartiolaitoksen kirjaamana ympäristörikkoksena oli RL 48 luvun 3 §:n mukainen ympäristörikkomus, joita kirjattiin yhteensä 932 kappaletta. Toiseksi eniten kirjattu rikos oli RL 48 luvun 1 §:n mukainen ympäristön turmeleminen, joita oli kirjattu 683 kappaletta. Kolmanneksi eniten näinäkin vuosina oli RL 48 luvun 5 §:n mukaisia luonnonsuojelurikkoksia, 176 kappaletta. Tuottamuksellisia ja törkeitä ympäristön turmelemisiä oli vain muutamia kappaleita

vuosittain. Syyttäjälaitokselta saatua tilastoa, kun katsotaan, niin esimerkiksi ympäristörikkomuksia on saapunut syyttäjille vain 99 kappaletta ja ympäristön turmelemisia 259 kappaletta. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2015, 15, 24.)

Vuosina 2014–2018 yleisimpänä ympäristörikkoksena oli kirjattuna edelleen RL 48 luvun 3 §:n mukainen ympäristörikkomus, joita kirjattiin yhteensä 1109 kappaletta. Toiseksi eniten kirjattuna rikoksena säilyi aiempien vuosien tapaan RL 48 luvun 1 §:n ympäristön turmeleminen, joita oli vuosien mittaan kirjattu 922 kappaletta. Samoin kuin aiempina vuosina kolmantena tulee RL 48 luvun 5 §:n luonnonsuojelurikos 213 kappaleellaan. Tuottamuksellisen ja törkeä ympäristön turmeleminen pysyivät näinäkin vuosina samoissa, muutaman kappaleen lukemissa. Vuonna 2018 tuottamuksellisia ympäristön turmelemisia oli 0 kappaletta. Kuitenkin taas, kun katsotaan Syyttäjälaitokselta saatua tilastoa, niin ympäristörikkomuksia on saapunut syyttäjille vain 150 kappaletta ja ympäristön turmelemisia 379 kappaletta. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2019, 29, 46.)

Vuosina 2019–2020 yleisimpinä jatkuvat edelleen ympäristörikkomus 491 kappaleellaan ja ympäristön turmeleminen 398 kappaleellaan. Kolmantena RL 48 luvun 5 §:n luonnonsuojelurikos 119 kappaleella. Tuottamuksellisia ympäristön turmelemisia oli 0 kappaletta vuonna 2019 ja 2 kappaletta vuonna 2020. Törkeää muotoa oli yhteensä 13 kappaletta. Näistäkin syyttäjille saapui 67 kappaletta ympäristörikkomuksia ja 148 kappaletta ympäristön turmelemisia. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2021, 35, 60.) Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2020 viranomaisten tietoon tuli yhteensä 686 000 rikosta, joista ympäristörikkoksia oli noin 500. Näistä ympäristörikkoksista poliisi saa selvitettyä noin kolmanneksen. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2021, 25.)

7.3 Ympäristörikosten ilmiannon haasteet

Mutta miksi rikosepäilyitä jää ilmoittamatta eteenpäin? Syitä ilmoittamatta jättämiselle on monia. Useimmiten poliisille on jätetty ilmoittamatta ympäristörikosepäilyt, joiden tapahtuminen on vain sattunutta ja niistä aiheutuva haitta vähäistä. Näitä tapauksia ovat useimmiten sellaiset, joista aiheutuva ympäristöriski on ollut pientä tai esimerkiksi rikottujen lupamääräysten ratkaisemiseen on riittänyt kehoitus ja neuvo korjata puutteet. (Koskela ym. 2020, 19.) Lisäksi koska ympäristörikkokset ovat ”uhrittomia” rikoksia, eli niillä ei ole varsinaista asianomistajaa, ei ole kukaan tekemässä mahdollisesta rikosepäilystä ilmoitusta. (Sahramäki & Kankaanranta, 2014, viitattu teoksessa Suvantola, 2018, 12.)

Rikosten ilmiannon haasteena on todettu olevan myös asiaan liittyvä ongelmallinen lainsäädäntö osissa ympäristöön liittyvissä laissa. Ongelma on se, että kaikkiin lakeihin ei ole säädetty ollenkaan velvollisuutta ilmoittaa poliisille havaitsemasta epäilyistä rikoksesta. (Suvantola, 2018, 13–14.) Haasteena rikosten ilmiannossa voi olla myös se, miten eri ympäristöviranomaiset määrittelevät ympäristörikkoksen olevan tarpeeksi vakava, jotta kynnys ilmoittaa rikoksesta on tarpeeksi matala. (Sahramäki & Kankaanranta, 2014a, 78.) Poliisille suunnattujen tutkintapyyntöjen tekeminen voi olla aikaa vievää ja

raskasta, joka sekin osaltaan nostaa ympäristövalvontaviranomaisen kynnystä ilmoittaa epäilyistä rikoksesta. (Sahramäki & Kankaanranta, 2014b, 14.)

7.4 Mistä sitten poliisi saa tiedon epäilyistä ympäristörikoksista?

Poliisi saa tiedon epäilyistä ympäristörikoksista useimmiten toiselta ympäristönvalvontaviranomaiselta. (Sahramäki & Kankaanranta, 2014a, 26.) Valvontaviranomaisen havaitessa rikosepäily, onnettomuustilanne tai muu ympäristövahinko, on hänen tehtävä harkinta poliisille asiasta ilmoittamisesta ja sen jälkeen tarpeen mukaan tehdä tutkintapyyntö. (Hietamäki ym. 2016, 30.)

Valvontaviranomaisten ilmoittamisen lisäksi tieto voi tulla kansalaiselta tai asia huomataan muun tutkinnan ohella. (Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä, 2021, 24–25.) Epäilyistä rikoksesta voidaan saada tieto myös julkisuudesta, esimerkiksi median kautta tai muulta kuin ympäristöviranomaiselta, kuten pelastuslaitokselta, joka on oman työnsä ohella huomannut mahdollisen ympäristörikoksen. (Suvantola, 2018, 12.)

Kuitenkin esimerkiksi ELY-keskusten toimesta poliisille ilmoitetaan vuosittain vain muutama prosentti epäilyistä rikoksista. Samoin kunnan viranomaiset ilmoittavat vain muutamista epäilyistä vuosittain. Alueellista poikkeamaa on kuitenkin ELY-keskusten ja kuntien välillä, joistain ei ilmoiteta yhtään epäilyä rikosta ja joistain ilmoitetaan paljon enemmän. (Koskela ym. 2020, 18.)

Vähäisen ilmoitusmäärän perusteella voidaankin vahvistaa aiemmissä tutkimuksissa esiintynyttä havaintoa, että tapahtuneet ympäristörikokset eivät kaikki todellakaan tule esille eivätkä poliisin tai muiden esitutkintaviranomaisten tilastot kerro asian oikeaa laitaa, mitä ympäristössä todellisuudessa tapahtuu parhaillaankin. (Sahramäki & Kankaanranta, 2014a, 25–26.) Myös Ruotsin ympäristörikostilastoihin verraten Suomen ympäristörikosmäärät kuulostavat pieniltä. Ruotsissa poliisin tietoon tulee vuosittain jopa 4000–6000 kappaletta ympäristöön liittyviä rikoksia, kun määrä Suomessa liikkuu 500 kappaleen molemmin puolin. (Sahramäki & Kankaanranta, 2014c, 13.)

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Ympäristörikollisuus 2000-luvulla

Toteutin tämän opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksena ja tavoitteenani oli saada yleiskatsaus Suomen ympäristörikollisuudesta 2000-luvulla, ympäristön parissa työskentelevistä viranomaisista ja heidän tekemästään yhteistyöstä ympäristön hyväksi. Näihin tavoitteisiin pyrin pääsemään varsinaisen tutkimuskysymykseni avulla: ”minkälaista ympäristörikollisuus on ollut Suomessa 2000-luvulla?” sekä tukikysymyksieni: ”mitkä viranomaiset tekevät töitä ympäristörikosten parissa?” ja ”minkälaista ympäristörikosten torjunta on? Koen, että saavutin tässä tutkimuksessa tavoitteet sillä laajuudella, kuin olin suunnitellutkin.

Ympäristörikollisuus Suomessa 2000-luvun aikana on pääasiassa keskittynyt muutaman rikosnimikkeen ympärille, mutta tekotapoja on ollut useita. Tutkimusten perusteella voisi myös väittää, että ympäristörikoksia tehdään rahalliset hyödyt mielessä, eikä niinkään sen vuoksi, että tahallaan haluttaisiin tuhota ympäristöä.

Käydessäni läpi 2000-luvun yleisimpiä ympäristörikollisuuteen liittyviä rikosnimikkeitä, tutkin myös ympäristörikoskatsauksista löytämiäni taulukoita 2000-luvulla ilmoitetuista ympäristörikoksista ja niiden määristä sekä sitä, miten ympäristörikokset ovat tulleet ilmi. Kaikilta vuosilta en käyttämistäni julkisista lähteistä löytänyt tarkempaa erittelyä mitä ympäristörikoksia on minäkin vuonna tullut ilmi, mutta määrät löytyivät, joten ne onnistuin selvittämään tutkimuksessani.

Poliisin tietoon on Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmän tuottamien ympäristörikoskatsausten mukaan vuosina 2007–2020 selvästi eniten tullut ympäristörikkomuksia, ympäristön turmelemisia ja luonnonsuojelurikoksia. Tuottamuksellinen ja törkeä tekemuoto ympäristön turmelemisesta olivat selvästi harvemmassa. Tarkastelin tilastoja myös ympäristörikkomuksen ja ympäristön turmelemisen osalta siinä, kuinka paljon niitä loppujen lopuksi päätyi syyttäjille. Syyttäjille menneet määrät putosivat verrattuna siihen, mitä poliisin esitutkinnassa oli ollut tutkittavana ympäristörikoksia.

Näiden tulosten perusteella halusin selvittää myös sen, kuinka paljon ympäristörikoksia sitten on ilmoitettu 2000-luvun vuosien aikana. Vuodet rajautuivat löytämäni aineiston vuoksi vuosiin 2000–2020. Tarkastellessani tilastoja, ei ympäristörikosten kirjausmäärät juurikaan kokeneet hyvin suuria muutoksia vuosien aikana. Vaikkakin niiden määrissä ei ollut suuria muutoksia vuosien aikana, ovat ne kuitenkin selvästi kasvusuunnassa ja tilastojen perusteella voisikin olettaa, että ne jatkavat kasvuaan myös tulevina vuosina, sekä piilorikollisuuden muodossa että myös oikeasti ympäristössä näkyvinä muutoksina, joka osaltaan voisi helpottaa myös ympäristörikosten ilmi tulemistä. Tutkimusten perusteella selvät ympäristörikoksista ilmoittavat ryhmät olivat toiset ympäristöviranomaiset, eli useimmiten joko ELY-keskus tai kunnan viranomainen. Yleisimmin ympäristörikos tuli ilmi siis tutkintapyynt-

nön kautta. Muita vaihtoehtoja ympäristörikosten ilmi tulemiselle olivat kansalaiset, media, muut viranomaiset ja poliisin itse huomaama rikos. Löytämäni tutkimukset eivät valitettavasti sen tarkemmin erottelleet vuositasolla ilmoitusten määrää.

Ympäristörikosten torjuntaan ja valvontaan liittyy paljon viranomaisia, joilla on omat tehtävänsä ympäristön puolesta. ELY-keskukset, kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset ja ympäristökeskus SYKE keskittyvät omilta toimivaltuuksiltaan ympäristöön liittyvään valvontaan, suojeluun ja kehittämiseen sekä asiantuntijan asemassa toimimiseen. Esitutkintaa suorittavia viranomaisia ovat poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos, joiden tehtäviin kuuluu omalta osaltaan esitutkinnan suorittaminen ympäristörikoksissa sekä valvonta ja ennaltaehkäisevä työ. Ympäristöministeriö taas pystyy ohjaamaan omalla toimialallaan ELY-keskuksia ja ympäristökeskuksia.

Ympäristörikosten torjunta on siis näiden useiden eri viranomaisten yhteispeliä. Torjunnan yhdeksi keinoksi on luotu ympäristörikostorjunnan strategiset linjaukset toimenpideohjelmineen. Yhteistyön tavoitteena on ensinnäkin ympäristölle haitallisten vaikutusten ehkäisy ja korjaaminen niin, että ympäristömme monimuotoisuus tulee jatkossakin säilymään. Monimuotoisuuden säilyttämisen ja kaikille terveellisen ympäristön lisäksi myös ympäristöön liittyvän lainsäädännön noudattamisen valvominen ja mahdollisiin rikkomuksiin ja rikoksiin reagointi on tärkeää. Strategisilla linjauksilla varmistetaan yhteistyön toimivuus ja jatkuvuus.

Opinnäytetyön tekemisessä opin tutkimaan Internetistä löytämäni kirjallisuutta ja muuta aineistoa kriittisesti sekä miettimään, miten hyödynnän löytämäni aineistoa omassa kirjoittamisessa. Opin myös tieteellisen kirjoittamisen perusteita, eli oikeanlaista lähdeviittausta ja itse tekstin tuottamista. Yhtenä tavoitteena minulla oli opinnäytetyön yhteydessä myös kehittää itseäni ammatillisesti, joka mielestäni onnistuikin hyvin, sillä nyt olen paljon tietoisempi ympäristörikollisuudesta ja sen eri muodoista Suomessa. Uskon, että tämän myötä myös työssäni pystyn tunnistamaan ympäristörikollisuutta paljon tehokkaammin. Tätä opinnäytetyötä tehdessäni opin myös ymmärtämään, miksi ympäristörikoksia tehdään.

9 POHDINTA

9.1 Ajatuksia ympäristörikollisuudesta

Vähäiset ilmoitukset ympäristörikoksista vaikuttaisivat olevan tutkimusten mukaan ongelma. Jäin opinnäytetyötä tehdessä miettimään, voisiko tutkimuksissa esille tullut vähäinen ilmoittamisaktiivisuus epäillyistä ympäristörikoksista johtua siitä, etteivät ihmiset ylipäättänsä ole joko kiinnostuneita ympäristörikoksista tai tietoisia, mitä ympäristörikokset tarkalleen ottaen ovat. Kun rikos ei varsinaisesti kosketa itseään tai vaikkapa omaa tonttia, voi olla helppo jättää se huomioimatta. Lisäksi hämmennystä etenkin kansalaisen silmissä voi tuottaa valvontaviranomaisten määrä ja se, kenelle mistäkin havaitusta ympäristörikoksesta kuuluisi ilmoittaa.

Muiden viranomaisten ja kansalaisten aktiivisuuden lisäksi pitäisi miettiä, osaavatko poliisit tunnistaa ympäristörikoksia ja ottaa ne tutkittavaksi vaaditulla vakavuudella. Vastuu ympäristörikoksista on myös rikoksen tekijällä, vaikka varmasti etenkin yritysmaailmassa suurtenkin rahallisten säästöjen vuoksi ympäristörikos houkuttaa. Ympäristörikoksen johdosta saatu kilpailuetu yritykselle on kuitenkin epäreilua niin muille yritykselle kuin yhteiskunnallekin, jotka mahdollisesti joutuvatkin maksajan rooliin mahdollisten ympäristölle koituneiden haittojen ja tuhojen vuoksi.

Tulevaisuudessa voisi ajatella, että ihmisten kiinnostus ilmastonmuutoksesta herättää ajattelemaan myös ympäristörikoksia ja saisi ihmiset herkemmin ilmoittamaan havaitsemistaan ympäristörikosepäilyistä. Kuten aiemmin jo mainittu, tutkimusten mukaan ympäristörikosepäilyistä ilmoittaminen on koettu hankalaksi ja työlääksi, joten parannettavaa olisi varmasti myös ilmoitusprosessissa. Mutta minkälainen prosessin täytyisi olla, että se lisäisi mahdollisista ympäristörikosepäilyistä ilmoittamista, on vaikea kysymys. Ympäristörikosaiheisen koulutuksen lisääminen ja lainsäädännön selkeyttäminen voisivat olla hyödyllisiä sekä viranomaisille että kansalaisille.

Ympäristörikosten tekeminen on jokseenkin helppoa valvonnasta ja torjunnasta huolimatta sen pienen kiinnijäämisriskin vuoksi, joten voisin uskoa, että varmasti ainakin tiettyjen rikosnimikkeiden alle menevät rikokset tulevat lisääntymään tulevaisuudessakin. Ympäristörikosten ennaltaehkäisy ja vähentyminen on osittain varmasti myös asennekysymys ympäristöä ja yksilöille sekä yrityksille asetettuja velvoitteita kohtaan.

9.2 Opinnäytetyön prosessi ja onnistuminen

Opinnäytetyön tekeminen oli raskas prosessi, sillä olin alkuun hukassa aiheen rajauksen kanssa ja kahlasin läpi suurenkin määrän tietoa, josta en osannut heti alkaa valikoimaan tarpeellista ja olennaista. Tarkoitukseni oli ensin toteuttaa opinnäytetyö haastattelututkimuksena haastattelemalla eri ympäristöviranomaisia siitä, miten ja minkälaisena prosessina he kokevat ympäristörikosepäilyistä ilmoittamisen poliisille, mutta ongelmaksi koitui ajankäyttö, jolloin tutkimusmenetelmäksi valikoitui kirjallisuuskatsaus ja jouduin muokkaamaan tutkimuskysymyksiäni uusiksi, tällöin myös jo aiemmin kirjoittamani teoriapohja koki pienen muutoksen.

Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä olikin mieluinen, sillä henkilökohtaisen kiinnostuksen vuoksi ympäristöasioita kohtaan käytinkin useita tunteja vain aiheeseen syvällisemmin tutustuessani, mutta jota en kuitenkaan tähän opinnäytetyöhön kokenut tarpeelliseksi tuoda ja lisätä pituutta siten. Jos kävisin tämän opinnäytetyöprosessin uudelleen, tekisin alusta alkaen täsmällisen ja selkeän opinnäytetyösuunnitelman ja aikataulun, jossa pysyisin.

Joka tapauksessa alun hankaluuksista huolimatta koen, että tämän opinnäytetyöprosessin myötä sain oikein hyvän ja ajantasaisen kuvan siitä, minkälaista ympäristörikollisuus on Suomessa ja pääsin

tavoitteisiin, mitä itselleni tätä tutkimusta varten asetin. Eri ympäristörikostyyppien läpikäyminen selkeytti päässäni kuvaa ympäristörikollisuudesta. Toivon, että opinnäytetyöni innostaisi myös muita tekemään ympäristöön liittyvistä aiheista opinnäytetöitä, sillä niitä ei varmastikaan voi olla liikaa.

9.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Käytin tutkimuksessa varsin tuoretta tietoa, pääosin 2010-luvulta, mutta mukaan mahtui myös tietoa vanhemmista lähteistä. Vielä tässä vaiheessa tätä vanhempaa tietoa ei missään nimessä voi kutsua vanhentuneeksi tiedoksi, vaan tieto on yhtä relevanttia kuin uudemmissakin teoksissa. Haasteellisiksi koin kuitenkin löytää alkuperäistä tietoa vanhemmista lähteistä, sillä käytössäni oli pääasiassa vain verkosta löytyvät julkaisut, elektroniset kirjat ja katsaukset.

Pyrin myöskin tutkimusta tehdessäni noudattamaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan Hyvän tieteellisen käytännön tutkimusohjetta vuodelta 2012. Ohjeen mukaan tutkimus on hyväksyttävä, luotettava ja uskottava, mikäli se täyttää ohjeessa mainitut hyvän tieteellisen käytännön lähtökohdat, joita ovat rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä. Tiedon hankinnan, tutkimuksen ja sen arvioinnin täytyy olla eettisesti kestävä ja avointa. Muiden tutkijoiden tehtyä työtä kunnioitetaan ja tutkimuksen suunnittelu, toteutus ja raportointi tehdään tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti, jolloin myös tutkimuslupien täytyy olla asianmukaisesti kunnossa. Tutkimusryhmän sisällä sovitaan oikeudet, vastuut ja velvollisuudet sekä mikäli tutkimukselle on rahoituslähde tai muu merkityksellinen sidonnaisuus, se on kunnossa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012, 6.)

Näitä noudattaessani olen pitänyt huolen alkuperäisten lähteiden merkitsemisestä oikealla tavalla ja alkuperäisiä teoksia ja tutkijoita kunnioittamalla. Olen pyrkinyt myös siihen, että opinnäytetyöni on avoin ja olen tuonut esille lähtökohdat sekä millä tutkimusmenetelmällä ja hakusanoilla olen päätenyt vastaamaan tutkimusongelmaani.

Opinnäytetyössä olen käyttänyt oman kriittisen arviointini mukaan mahdollisimman puolueetonta tietoa. Puolueettoman tiedon löytäminen ei oikeastaan ollut tässä aiheessa ongelmallista, sillä suurimmaksi osaksi käytin lähdeaineistona eri asiantuntijoiden sekä ympäristöministeriön tuottamia kirjoituksia ja tutkimuksia, jotka koin kriittisellä tarkastelulla sopivaksi aineistoksi tätä tutkimusta varten. Esimerkkitapauksissani käytin mahdollisimman neutraalisti kirjoitettuja uutisartikkeleita lähteenä. Pyrin myöskin käyttämään vain ensikäden lähteitä, mutta en aina siihen pystynyt, sillä aineiston löytämisessä ja hankkimisessa oli ongelmia.

Mahdollisesti opinnäytetyöni luotettavuutta olisi lisännyt se, että olisin käyttänyt myös maksullisia aineistoja ja painettuja julkaisuja, sillä nyt en tiedä, onko minulta jäänyt jotain olennaista tietoa pimentoon, mutta tein aineiston valinnan asettamieni kriteerien mukaan, joita olivat aineistojen saatavuus ilmaisena ja mahdollisuus pystyä lukemaan elektronisena julkaisuna.

9.4 Jatkotutkimukset ympäristöstä

Poliisiammattikorkeakoulun opetussuunnitelmaan ei kuulu ympäristörikollisuuteen liittyvää kokonaisuutta, poikkeuksena koulun oma ympäristörikoskoulutus lähinnä jo työskenteleville henkilöille. Voisi olla hyvä idea lisätä myös Poliisiammattikorkeakoulun opetussuunnitelmaan hieman enemmän ympäristörikollisuuteen liittyvää opetusta, ainakin sen verran, jotta tietää miten toimia ympäristörikospaikalla esimerkiksi ensipartiona.

Jatkotutkimuksena ympäristörikollisuudesta voisi esimerkiksi kehitellä produktina oppaan ympäristörikosutkintaan, sillä uskon, että ympäristörikollisuus on monille hieman tuntematonta aluetta eikä esimerkiksi rikosnimikkeet ole täysin helppolukuiset. Ympäristörikoksia ei varmastikaan myöskään tule vastaan jokaiselle päivittäisessä työssään, jolloin niihin ja niiden tunnusmerkistöihin perehtyminen kyllä vaatii hieman aikaa.

Lisäksi tutkimuksen voisi tehdä tarkemmin esimerkiksi erilaisista ympäristörikollisuuden muodoista tai eri maiden välisistä eroista ympäristörikollisuudessa. Mielenkiintoista olisi myös tietää, minkälaisessa muodossa ympäristörikollisuus esiintyy tulevaisuudessa. Opinnäytetyötä tehdessä heräsi siis runsaasti ajatuksia mahdollisista lisätutkimuksista ympäristörikollisuuteen liittyen.

LÄHTEET

- Alasuutari, Pertti 2011: Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere, Vastapaino. Luettavissa: <https://www.ellibslibrary.com/book/978-951-768-385-2%20> Luettu 8.1.2022
- Brisman, Avi & South, Nigel 2014: Green Cultural Criminology: Constructions of Environmental Harm, Consumerism, and Resistance to Ecocide, Routledge, London.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998: Johdatus laadulliseen tutkimukseen, Vastapaino, Tampere. Luettavissa: <https://www.ellibslibrary.com/book/978-951-768-035-6> Luettu: 7.1.2022
- Hietämäki, Markku & Siili-Hakkarainen Laura & Lahtela, Juha & Järvinen, Kaija & Vanala, Terhi & Serenius, Katariina & Leinonen, Kari 2016: Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2016, Ympäristövalvonnan ohje, Ympäristöministeriö, Helsinki. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74989/OH_2_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 25.5.2021
- Hirvonen, Saara 2021: Hovioikeus katsoo Vantaalla toimivan jätteenkäsittelylaitoksen syyllistyneen ympäristön turmelemiseen, Yle Uutiset 17.12.2021. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-12236640> Luettu 14.2.2022
- Interpol, Interpol makes public appeal to help track environmental fugitives 4/2019. Luettavissa: <https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2019/INTERPOL-makes-public-appeal-to-help-track-environmental-fugitives> Luettu 24.1.2022
- Interpol, Environmental crime, Fisheries crime 2022. Luettavissa: <https://www.interpol.int/Crimes/Environmental-crime/Fisheries-crime> Luettu 24.1.2022
- Interpol, Environmental crime, Forestry crime 2022. Luettavissa: <https://www.interpol.int/Crimes/Environmental-crime/Forestry-crime> Luettu 24.1.2022
- Interpol, Environmental crime, Wildlife crime 2022. Luettavissa: <https://www.interpol.int/Crimes/Environmental-crime/Wildlife-crime> Luettu 24.1.2022
- Launonen, Antti 2017: Historiallinen rikostutkinta tyssäsi – "Ei tässä paljon ole tehtävissä" Keski-suomalainen 18.2.2017. Luettavissa: <https://www.ksml.fi/paikalliset/2520174> Luettu 21.2.2022
- Koskela, Tarja & Kankaanranta, Terhi & Suvantola, Leila & Laakso, Tero & Koppanen, Kari & Lehtinen, Tomi & Mutttilainen, Vesa & Rikkilä, Saana & Tamminen, Tanja 2020: Ympäristörikoshyötyjen tilannekuva, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:56. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162606/VNTEAS_2020_56.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 25.12.2021
- Leppänen, Tanja 2008: Ympäristöpolitiikka ja -oikeus II, Joensuun yliopisto. Luettavissa: https://www.edilex-fi.polamk.idm.oclc.org/ymparistopolitiikka_ja_oikeus/177560010.pdf Luettu 31.1.2022
- May, Channing 2017: Transnational Crime and the Developing World, Global Financial Integrity. Luettavissa: https://secureservercdn.net/45.40.149.159/34n.8bd.myftpupload.com/wp-content/uploads/2017/03/Transnational_Crime-final.pdf Luettu 24.1.2022

- Melander, Sakari 2018: Abstraktiset vaarantamisrikokset, Rikosoikeuden aineopintojen videoluento abstraktisista vaarantamisrikoksista, Helsingin yliopisto. Katsottavissa: <https://www2.helsinki.fi/unitube/video/995daed1-9291-416e-bb2e-348670ff0b47> Viitattu 18.12.2021
- Muttillainen, Vesa & Kankaanranta, Terhi 2010: Talousrikollisuuden tutkimus Suomen yliopistoissa vuosina 1999–2008, Oikeus 2/2010. Luettavissa: <https://www-edilex-fi.polamk.idm.oclc.org/oikeus/71550005.pdf> Luettu 26.2.2022
- Nelleman, Christian & Henriksen, Rune & Raxter, Patricia & Ash, Neville & Mrema, Elizabeth 2014: A Rapid Response Assessment, The Environmental Crime Crisis. Luettavissa: <https://www.interpol.int/content/download/5153/file/The%20Environmental%20Crime%20Crisis%20-%20Threats%20to%20sustainable%20development%20from%20illegal%20exploitation%20and%20trade%20in%20wildlife%20and%20forest%20resources%20EN.pdf> Luettu 24.1.2022
- Nissinen, Matti 2003: Ympäristörikoksista käytännössä, Defensor Legis 4/2003. Luettavissa: https://www-edilex-fi.polamk.idm.oclc.org/defensor_legis/8780005.pdf Luettu 31.1.2022
- Nuutila, Ari-Matti & Pirjatanniemi, Elina 2005: Rikos, rangaistus ja prosessi, Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja, Ympäristörikokset talouden rikoksina. Artikkelit, versio 1.0. Luettavissa: <https://www-edilex-fi.polamk.idm.oclc.org/artikkelit/3429.pdf> Luettu 26.2.2022
- Nyberg, Henrietta 2021: Hovi tuomitsi myös toisen työntekijän Kokemäenjoen vuoden 2017 öljyvudosta – jokeen valui ainakin 44 000 litraa polttoöljyä. Länsi-Savo, 28.9.2021. Luettavissa: <https://www.lansi-savo.fi/uutissuomalainen/4310661> Luettu 14.2.2022
- Ojanperä, Sini 2021: Heinolassa valui 40 000 litraa öljyä luontoon ja vasta ulkopuoliset huomasivat sen – lämpöyhtiön johtajalle 6 kuukautta ehdollista, Yle Uutiset 13.9.2021. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-12096644> Luettu 14.2.2022
- Poliisi 2021: Ympäristörikollisuus nostaa päätään, 12.7.2021. Luettavissa: <https://poliisi.fi/-/ymparistorikollisuus-nostaa-paataan> Luettu 26.2.2022
- Pöntinen, Sami 2016: Tuhansia linnunmunia keräilleen tuomio koveni hovissa. Yle Uutiset, 1.7.2016. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-8997051> Luettu 14.2.2022
- Sahramäki, Iina & Kankaanranta, Terhi 2014a: Ympäristörikollisuuden torjunta ja valvonta Suomessa – Kohti vihreämpää viranomaisyhteistyötä? Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 42, Tampere. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/86715/Tutkimuksia%2042_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 9.1.2022
- Sahramäki, Iina & Kankaanranta, Terhi 2014b: Ympäristörikokset yhteisenä haasteena – viranomaisyhteistyöstä käytännössä, Poliisiammattikorkeakoulun katsauksia 4, Tampere. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/155625/Katsauksia%204_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 20.12.2021
- Sahramäki, Iina & Kankaanranta, Terhi 2014c: Vihreämpää rajan toisella puolella? Vertaileva tutkimus ympäristörikollisuuden torjunnasta ja tutkinnasta Suomessa ja Ruotsissa. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 109. Tampere. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/86729/Raportteja%20109_web.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 26.12.2021

Sahramäki, Iina & Kankaanranta, Terhi, 2016: Jäterikollisuus Suomessa nyt ja tulevaisuudessa, Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 43, Tampere. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/107283/Tutkimuksia_43.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 5.1.2022

Salminen, Ari 2011: Mikä kirjallisuuskatsaus? – Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin, Vaasan yliopiston julkaisuja, opetusjulkaisuja 62, Vaasa. Luettavissa: https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf Luettu 18.12.2021

Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä 2011: Raportti vuosien 2009–2010 ympäristörikkoksista Suomessa. Luettavissa: <https://poliisi.fi/documents/25235045/28576016/Ymp%C3%A4rist%C3%B6rikosraportti-2009-2010.pdf/92eab04d-a5a4-4066-517a-632f022132f6/Ymp%C3%A4rist%C3%B6rikosraportti-2009-2010.pdf?t=1629712795035> Luettu 26.2.2022

Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä 2013: Ympäristörikkoskatsaus vuodelta 2012. Luettavissa: <https://poliisi.fi/documents/25235045/28576016/Ymp%C3%A4rist%C3%B6rikoskatsaus-2012.pdf/feeecd4b-c119-6989-ef66-6bb1988f21e7/Ymp%C3%A4rist%C3%B6rikoskatsaus-2012.pdf?t=1629712757946> Luettu 20.5.2021

Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä 2015: Ympäristörikkoskatsaus vuodelta 2014. Luettavissa: <https://poliisi.fi/documents/25235045/28576016/Ymp%C3%A4rist%C3%B6rikoskatsaus-2014.pdf/6d76ee59-2040-3e6e-3bce-7d2ab3beb9d5/Ymp%C3%A4rist%C3%B6rikoskatsaus-2014.pdf?t=1629712658533> Luettu 19.12.2021

Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä 2019: Ympäristörikkoskatsaus 2019. Luettavissa: <https://poliisi.fi/documents/25235045/28576016/Ymp%C3%A4rist%C3%B6rikoskatsaus-2019.pdf/c863ada8-a16a-ecf3-d8a0-1afd1fd59ada/Ymp%C3%A4rist%C3%B6rikoskatsaus-2019.pdf?t=1612797167373> Luettu 24.5.2021

Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä 2020: Ympäristörikkoskatsaus 2020. Luettavissa: <https://poliisi.fi/documents/25235045/28576016/Ymp%C3%A4rist%C3%B6rikoskatsaus-2020.pdf/9caf87ba-8099-ff85-11d0-1776ad4455f5/Ymp%C3%A4rist%C3%B6rikoskatsaus-2020.pdf?t=1607540008634> Luettu 1.6.2021

Suomen kansallinen ympäristörikosseurantaryhmä 2021: Ympäristörikkoskatsaus 2021. Luettavissa: <https://poliisi.fi/documents/25235045/28576016/Ymp%C3%A4rist%C3%B6rikoskatsaus+2021.pdf/0edd668b-8f1c-05dc-f168-4aefab533ce4?t=1629713181169> Luettu 20.12.2021

Suomen luonnonsuojeluliitto: Ympäristörikos, ympäristörikos on hiljainen ja näkymätön. Luettavissa: <https://www.sll.fi/mita-me-teemme/laki-ja-politiikka/tule-mukaan/ymp%C3%A4rist%C3%B6rikos> Luettu 26.2.2022

Suvantola, Leila 2018: Ympäristöministeriön raportteja 1/2018, Ympäristörikkosten ilmoituskynnykset ja lievien ympäristörikkomusten sanktiointi, Ympäristöministeriö. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160447/YMra_1_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 9.1.2022

Suomen virallinen tilasto (SVT): Rikos- ja pakkokeinotilasto [verkkajulkaisu]. ISSN=2342-9151. 13 2020, 1. Katsaus poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleeseen rikollisuuteen Helsinki: Tilastokeskus viitattu: 15.7.2021.

Saantitapa: http://www.stat.fi/til/rpk/2020/13/rpk_2020_13_2021-05-12_kat_001.fi.html

Suomen ympäristökeskus -esite 2014: <https://www.syke.fi/download/noname/%7B36BAE4B9-0AA8-40EA-9460-7423B862176B%7D/98762> Luettu 9.1.2022

Suomen ympäristökeskus, SYKE 20 vuotta: Olennaista tietoa, oivaltavia ratkaisuja -esite 2015: <https://www.syke.fi/fi-FI/content/32869/1> Luettu 9.1.2022

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Luettavissa: <https://www.ellibslibrary.com/book/9789520400118> Luettu: 20.12.2021

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2013: Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012, Helsinki. Luettavissa: https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf Luettu 10.1.2022

Vilka, Hanna 2021: Näin onnistut opinnäytetyössä: ratkaisut tutkimuksen umpikujiin, PS-kustannus, Jyväskylä. Luettavissa: <https://www.ellibslibrary.com/polamk/9789523701236> Luettu 9.1.2022

Ympäristöministeriö, Ympäristörikostorjunnan strategia 2021–2026 ja toimenpideohjelma 2021–2022, Ympäristöministeriön julkaisuja 2021:1, Helsinki. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162667/YM_2021_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y Luettu 25.12.2021

Ympäristöministeriö 2014: Uusi ympäristönsuojelulaki voimaan 1. syyskuuta. Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu. Tiedote 27.6.2014. Luettavissa: [https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kulutus_ja_tuotanto/Uusi_ymparistonsuojelulaki_voimaan_1_syy\(30194\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kulutus_ja_tuotanto/Uusi_ymparistonsuojelulaki_voimaan_1_syy(30194)) Luettu 26.2.2022

Ympäristöministeriö: Ympäristöhallintoa koskevat säädökset, luettavissa: <https://ym.fi/ymparistohallintoa-koskevat-saadokset> Luettu 10.2.2022

Ympäristöministeriö 2022: Parempi ympäristö tuleville sukupolville. Ympäristöministeriön strategian aineisto. Luettavissa: <https://www.ym.fi/download/noname/%7B4ABFD0F8-6476-4B40-878F-259A0B98C6C0%7D/137607> Luettu 26.2.2022